

ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544¹

ว่าที่ร้อยตรีหญิงจักรพร ฤทธิโพธิ์วัฒน์²

การศึกษาเรื่องปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา นิยาม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายของกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย และได้ให้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้มีความชัดเจน สามารถนำมาใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า สิทธิของผู้ต้องหาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ไม่ครอบคลุมหลายประการสรุปได้ดังนี้

ปัญหาประการแรก ปัญหาเกี่ยวกับนิยามของผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย

มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ได้ความหมายของ “ผู้เสียหาย” หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และให้ความหมายของ “จำเลย” หมายถึง บุคคลซึ่งถูกฟ้องต่อศาลว่าได้กระทำความผิดอาญา

เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้น เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจที่จะต้องทำการสืบสวนสอบสวน เพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งเมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ และได้ตัวผู้ต้องสงสัยว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว จะมีการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอออกหมายจับบุคคลผู้ต้องสงสัยนั้นมาดำเนินคดีตามกฎหมาย โดยบุคคลดังกล่าวถูกเรียกว่า “ผู้ต้องหา” อันหมายถึงบุคคลที่ถูก

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชรินทร์ เทพสุเมธานนท์ และคณะกรรมการสอบคือ รองศาสตราจารย์เรืองยศ แสนภักดี และรองศาสตราจารย์จรัส เล็งวิทยา

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กล่าวหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังไม่ได้ถูกฟ้องต่อศาล³ ทั้งนี้ หลังจากมีการรวบรวมพยานหลักฐานเพียงพอแล้ว พนักงานสอบสวนมีหน้าที่นำตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนคดีส่งไปยังพนักงานอัยการ

อย่างไรก็ตาม ในทางข้อเท็จจริงพบว่ามียุติกรรมจำนวนมากที่ต่อมาภายหลังพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีสืบเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ทำให้บุคคลนั้นหลุดพ้นจากการเป็นผู้ต้องหา แต่การตกเป็นผู้ต้องหาและถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจทำการจับกุมต่อหน้าบุคคลอื่น เช่น ครอบครัวหรือเพื่อนร่วมงาน บางรายถูกนำตัวไปแถลงข่าว ทำให้ผู้ต้องหาได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียงเกียรติยศ บางรายมีปัญหาครอบครัว มีการทะเลาะเบาะแว้งและนำไปสู่การแตกแยกในครอบครัว บางรายได้รับผลกระทบต่อน้ำที่ทำงาน ถูกนายจ้างบอกเลิกจ้าง เพราะผู้ต้องหาถูกคุมขังในระหว่างการดำเนินคดี และนายจ้างหวาดระแวงเนื่องจากเกรงว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดมีแนวโน้มเป็นอาชญากร แม้ต่อมาภายหลังจะพิสูจน์ได้ว่ามิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญา เป็นการจับผิดตัว หรือการกระทำไม่เป็นความผิด แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ต้องหาให้กลับคืนดังเดิมได้ รวมถึงการมิได้เป็นผู้กระทำความผิดแต่ถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจากการกระทำของรัฐ ยังทำให้บุคคลผู้ต้องหาเกิดความเจ็บป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจอีกด้วย แต่พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 กลับมิได้กำหนดมาตรการในการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ต้องหาที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาแต่ประการใด

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า เพื่อเป็นการป้องกันความสับสน ในการเยียวยาบุคคลแต่ละประเภท จึงไม่ควรนำผู้ต้องหาที่การกระทำไม่เป็นความผิด ไปอยู่ในนิยามของผู้เสียหาย แต่ควรกำหนดนิยามออกมาเป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นการจำกัดขอบเขตของผู้ต้องหาที่สมควรได้รับการเยียวยา ให้เป็นกรณีเฉพาะที่การกระทำของผู้ต้องหาไม่เป็นความผิดเท่านั้น ส่วนกรณีอื่นที่ผู้ต้องหามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไม่สมควรที่จะได้รับการเยียวยาตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรมีการบัญญัตินิยามความหมายของคำว่า “ผู้ต้องหา” ที่สมควรได้รับการเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ไว้ในมาตรา 3 แยกต่างหากจากนิยามความหมายของ “ผู้เสียหาย” และ “จำเลย” ตามพระราชบัญญัตินี้

ปัญหาประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับการแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาในการขอรับการเยียวยาความเสียหาย มาตรา 6/1 แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 บัญญัติไว้ว่า ในคดีที่มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่มาร้องทุกข์ดังกล่าวทราบถึงสิทธิการได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้

บทบัญญัติข้างต้นกำหนดให้พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นผู้แจ้งสิทธิแก่ผู้เสียหายที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนความเสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนความเสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ทำให้มีข้อพิจารณาว่า กรณีของผู้ต้องหาที่มี

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2(2).

สิทธิได้รับการเยียวยาตามพระราชบัญญัตินี้สมควรกำหนดให้บุคคลใดมีหน้าที่แจ้งสิทธิในการขอรับการเยียวยาแก่ผู้ต้องหาทราบ

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรมีการบัญญัติให้พนักงานสอบสวนหรือบุคคลที่มีอำนาจในการปล่อยตัวผู้ต้องหาเป็นผู้มีหน้าที่ในการแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาในการขอรับการเยียวยาความเสียหายดังกล่าว

ปัญหาประการสุดท้าย ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ต้องหา

มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 กำหนดหลักเกณฑ์ค่าตอบแทนความเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาไว้ว่า ต้องเป็นผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายตามรายการที่ระบุไว้ท้ายพระราชบัญญัติ และมาตรา 18 กำหนดเกี่ยวกับค่าตอบแทนที่ได้รับ หมายถึง (1) ค่าตอบแทนที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ (2) ค่าตอบแทนในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย จำนวนไม่เกินที่กำหนดในกฎกระทรวง (3) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบกิจการงานได้ตามปกติ (4) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

ทั้งนี้ กำหนดให้คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา กำหนดให้ผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทนเพียงใดหรือไม่ก็ได้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย

เมื่อพิจารณาแนวคิดที่จะมีการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ต้องหาแล้วพบว่า การนำหลักเกณฑ์การเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายมาใช้นั้น ไม่มีความเหมาะสม เพราะผู้เสียหายหมายถึงผู้ที่ได้รับความเสียหายถึงชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่นโดยที่ตนมิได้มีส่วนร่วมกับการกระทำความผิดนั้น⁴ ขณะที่การตกเป็นผู้ต้องหานั้น ได้รับความเสียหายในลักษณะใกล้เคียงกับผู้ที่เป็นจำเลยในคดีอาญา กล่าวคือเป็นผู้ถูกคุมขังในระหว่างการสอบสวน ทำให้ผู้ต้องหาได้รับผลกระทบทางด้านสุขภาพก่อให้เกิดการบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจหรือเสียชีวิต นอกจากนี้ยังพบว่า การตกเป็นผู้ต้องหาดังกล่าว ทำให้ผู้ต้องหาไม่สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพไปตามปกติได้ เพราะอาจถูกคุมขังในระหว่างการสอบสวน ที่สำคัญ ผู้ต้องหายังอาจมีค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี และอาจมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ ซึ่งในแต่ละกรณีอาจได้รับผลกระทบจากการตกเป็นผู้ต้องหาแตกต่างกัน รวมถึงอาจก่อให้เกิดการสูญเสียสิทธิต่างๆ ในระหว่างการตกเป็นผู้ต้องหา ซึ่งการนำหลักเกณฑ์การเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ต้องหา โดยนำหลักเกณฑ์การเยียวยาความเสียหายของจำเลยมาปรับใช้จะมีความเหมาะสมมากกว่า

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรมีการบัญญัติหลักเกณฑ์การเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ต้องหาขึ้นเป็นการเฉพาะ โดยนำหลักเกณฑ์การเยียวยาความเสียหายแก่จำเลยมาใช้เป็นแนวทาง เพื่อให้บทบัญญัติของกฎหมายมีความเหมาะสมและสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

⁴ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544, มาตรา 3.

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับนิยามของผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการเยียวยาความเสียหาย

ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมนิยามความหมายของผู้ต้องหา และผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้ต้องหา ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยใช้ข้อความต่อไปนี้

“ผู้ต้องหา” หมายถึง บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด แต่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี และคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพิจารณาแล้วว่า ผู้ต้องหามิได้กระทำความผิดหรือการกระทำของผู้ต้องหาไม่มีความผิด

“ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้ต้องหา” หมายถึง สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาซึ่งมิได้จดทะเบียนสมรส ผู้อุปการะและผู้อยู่ในอุปการะของผู้ต้องหา

ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ต้องหาที่ถูกละเมิดสิทธิจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้รับการเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เช่นเดียวกับผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา แทนการฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนต่อเจ้าหน้าที่รัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และในกรณีที่ผู้ต้องหาเกิดเสียชีวิตไปก่อนที่จะมีการเยียวยาความเสียหาย ให้ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้ต้องหาได้รับการเยียวยาความเสียหายแทน โดยนำบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุกลลสูญหาย พ.ศ. 2565 มาเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมาย

2. ปัญหาเกี่ยวกับการแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาในการขอรับการเยียวยาความเสียหาย

ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการแก้ไขมาตรา 6/1 แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 จากเดิมที่บัญญัติไว้ว่า

มาตรา 6/1 ในคดีที่มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่มาร้องทุกข์ดังกล่าวทราบถึงสิทธิการได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้

ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์และศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษายกฟ้องและจำเลยถูกคุมขังอยู่ ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจปล่อยตัวจำเลยในคดีดังกล่าวแจ้งให้จำเลยทราบถึงสิทธิในการได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้องหรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่มีความผิด

เมื่อได้มีการแจ้งความวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้ว ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ปล่อยตัวจำเลย บันทึกรายละเอียดการแจ้งนั้นไว้ในสำนวนคดีหรือทะเบียนประวัติของจำเลยซึ่งคนรับผิดชอบด้วย แล้วแต่กรณี

โดยใช้ข้อความต่อไปนี้

มาตรา 6/1 ในคดีที่มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่มาร้องทุกข์ดังกล่าวทราบถึงสิทธิการได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้

ในคดีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง และผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจปล่อยตัวผู้ต้องหาในคดีดังกล่าวแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายในกรณีที่คำสั่งไม่ฟ้องนั้นเนื่องมาจากผู้ต้องหาได้กระทำความผิดหรือการกระทำของผู้ต้องหาไม่มีความผิด

ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์และศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษายกฟ้องและจำเลยถูกคุมขังอยู่ ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจปล่อยตัวจำเลยในคดีดังกล่าวแจ้งให้จำเลยทราบถึงสิทธิในการได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้องหรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่มีความผิด

เมื่อได้มีการแจ้งตามวรรคหนึ่ง วรรคสองหรือวรรคสามแล้ว ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ปล่อยตัวผู้ต้องหา หรือจำเลย บันทึกรายละเอียดการแจ้งนั้นไว้ในสำนวนคดีหรือทะเบียนประวัติของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งตนรับผิดชอบด้วย แล้วแต่กรณี

บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับทราบเกี่ยวกับการได้รับการเยียวยาความเสียหายของผู้ต้องหาที่มีได้กระทำความผิดหรือการกระทำของผู้ต้องหาไม่มีความผิดที่ได้รับความเสียหายจากกระบวนการยุติธรรม

3. ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ต้องหา

ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการเพิ่มเติมมาตรา 19/1 และมาตรา 19/2 พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยใช้ข้อความต่อไปนี้

1) เพิ่มเติมมาตรา 19/1 โดยใช้ข้อความต่อไปนี้

มาตรา 19/1 ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย ต้อง

(1) ถูกควบคุมหรือขังในระหว่างการสอบสวน และ

(2) พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี และคณะกรรมการพิจารณาแล้วปรากฏ

ข้อเท็จจริงว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดหรือการกระทำของผู้ต้องหาไม่มีความผิด

ในคดีที่มีผู้ต้องหาหลายคน ผู้ต้องหาคนใดถึงแก่ความตายก่อนที่พนักงานอัยการจะมีคำสั่งเกี่ยวกับคดี และคณะกรรมการเห็นสมควรจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ต้องหาอื่นที่ยังมีชีวิตอยู่ หากคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ต้องหาที่ถึงแก่ความตายนั้นมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย ให้คณะกรรมการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่ทายาท ซึ่งได้รับความเสียหายของผู้ต้องหาที่ถึงแก่ความตายนั้น

การจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

2) ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการเพิ่มเติมมาตรา 19/2 โดยใช้ข้อความต่อไปนี้

มาตรา 19/2 การกำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามมาตรา 19/1 ให้กำหนดตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) ค่าทดแทนการถูกควบคุมหรือขังในระหว่างการสอบสวน ให้คำนวณจาก จำนวนวันที่ถูกควบคุมหรือขังในระหว่างการสอบสวน ในอัตราที่กำหนดไว้สำหรับการกักขัง แทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา

(2) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ หากความเจ็บป่วยของผู้ต้องหาเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี

(3) ค่าทดแทนในกรณีที่ผู้ต้องหาถึงแก่ความตาย และความตายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี จำนวนไม่เกินที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

(4) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี

(5) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่ที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นแล้ว

ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่พอใจให้ได้รับสิทธิที่เสียไปอันเป็นผลโดยตรงจากคำสั่งเด็ดขาด ไม่ฟ้องคดีนั้นขึ้น การสั่งให้ได้รับสิทธิคืนตามคำขอดังกล่าว ถ้าไม่สามารถคืนสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด เช่นว่านั้นได้ ให้คณะกรรมการกำหนดค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่ายเพื่อสิทธินั้นให้ตามความเห็นสมควร

คณะกรรมการอาจกำหนดให้ผู้ต้องหาได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายเพียงใดหรือไม่ก็ได้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งคดี ความเดือดร้อนที่ผู้ต้องหาได้รับ และโอกาสที่ผู้ต้องหาจะได้รับ การชดเชยความเสียหายจากทางอื่นด้วย

บทบัญญัติดังกล่าวบัญญัติขึ้นเพื่อให้มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขอรับการเยียวยาความเสียหายของผู้ต้องหาที่มีได้กระทำความผิดหรือที่การกระทำไม่เป็นความผิด แต่ถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ทำให้ได้รับความเสียหายและให้มีบทบัญญัติที่เหมาะสมแตกต่างหากจากหลักเกณฑ์การขอรับการเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา เพื่อให้การบังคับใช้พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงการต่างประเทศ. **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพฯ : กรมองค์การระหว่างประเทศ, 2551.

หยุด แสงอุทัย. **หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.

บรรเจิด สิงคะเนติ. **หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.

วิชฌ์ เครื่องงาม. **รัฐธรรมนูญและกฎหมายมหาชน**. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, 2549.

อัญชลี สอนสุภาพ. “การทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ.” ใน

เอกสารประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ค่าทดแทนสำหรับผู้ถูกดำเนินคดีอาญา พ.ศ., อพ.

15/2543 สมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2543.

ภาษาต่างประเทศ

Audiovisual Library of International Law. **Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power**. [Online], available URL:<https://legal.un.org/avl/ha/dbpjvcap/dbpjvcap.html>. 2023(April,16).

Cambridge Dictionary. **Victim**. [Online], available URL:<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/victim>. 2023 (March,15).

Cornell Law School. **State Law**. [Online], available URL:
https://www.law.cornell.edu/definitions/uscode.php?width=840&height=800&iframe=true&def_id=29-USC-83467917-1448199377&term_occur=999&term_src=. 2023(April,12).

Command of her Majesty. **Penal Practice in a Changing Society Aspects of Future Development (England and Wales)**. London : Her Majesty’s Stationery Office, 1958.

Khalil Gibran. **The guilty is often times the victim of the injured**. [Online], available URL:<https://opinionfront.com/victim-precipitation-theory-explained-with-examples>. 2023(April,23).

United Nation. **Seventh United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders**. Milan : United Nations Publication, 1985.

United Nations. **Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment**. [Online], available URL:[https:// www.ohchr.org/ en/instruments-](https://www.ohchr.org/en/instruments-)

mechanisms/instruments/convention-against-torture-and-other-cruel-inhuman-or-degrading.2023(April,15).

United Nations Population Fund, **Human Rights Principles**, [Online], available

URL:<https://www.unfpa.org/resources/human-rights-principles>. 2023(April,23).